

que estudio a *ENSEMS*: «*tots en sèmt*» mal analitzat com si fos un substantiu, cast. *de concierto*

SÈMOLA, del ll. *SĪMLA* 'flor de farina' □ 1.^a doc.: 1249.

La Lleuda de Cotllure de 1249 ja posa el «quintal de *sèmola*» entre les mercaderies que paguen tant d'entrada (RLR iv, 251); per al text de les llistes de 1315 i 1344 (*Mem* de Capmany II, 79; i *BABL* v, 294); veg. les cites a *FLEQUER* i *MACARRÓ* «*Sèmola*: similago». El *L. de Coc* de Mestre Robert (fi S. xv) ensenya com s'ha de «passar la *sèmula* entre dues scudelles», i així figura en la seva trad. castellana de 1525 (p. 81), que junt amb Al. de Palencia (c. 1490) són la primera documentació del mot castellà, segurament manllevat del català¹ (car allà no es conserva la 1 pos tònica interna en cap forma, i menys com a *o*, cosa normal en la nostra llengua) «*Sèmola*: similago», Busa-N. a 1507; «vianda espessa: pulmentum; *sèmola*: simila; farro --- fideus ---», OPou (*TbPu*, 192).

El llatí *SĪMLA* és mot de data tardana, que no apareix fins a Celsus, i en una glossa antiga de Marcial, així com en StIsidor. «Amolum, flos farinae --- *simila*; pollines» que Lindsay adopta com a grafia més correcta, per bé que els mss. K i N ja porten *simola* (amb vocalisme mig romànic) i U porta *simula* (*Etym* xx, ii, 20); l'equivalent *similago* ja en Plini; s'està d'acord que és un mot d'origen no indoeuropeu, i Ernout-M. el creuen de procedència «mediterrània» i relacionat amb *siligo* i *secāle* (> *SÈGOL*) ço que és tan incert com versemblant. Ha deixat descendència genuïna en it. *sémola*, oc. ant. *semola*, *sembla*, *semol* id., port. *sêmea* 'segó menut'.

DERIV: *Semolenc Semoler. Semolí Ensemolat*

¹ En efecte ja figura en el nostre *Libre de Cuina* més antic, St. Soví, S. xiv (*NCl* cxv) explicant que llavors s'entén per «*sèmollla*» i per it. ant. *semola* i b. ll. *smula* o *simila* «blat crebantat», acc. més pròpia que la de «pasta de farina reduïda a grans» (§ 109, n. 2, pp. 137 i 220, i § 110).

Semolsa, V. *cmolsa* *Semonment, semonir*, V. *somonir* *Semós*, V. *sem* *Semoure, semovent, V. moure*

SEMPENTA, ja explicat a *EMPÈNYER* (III, 300b 33). Exs: «M'hi afic ben de pressa, / donant a tothom / *sempentes*, colzades, / premudes i tocs», PdA. Penya (*Po Pop*, p. 56), *sempentejar*: «*el sempenteja* per fer-lo fer entrera», PdAPenya (*IdOr* I, 48); BFerrà, *Comèdies* (*IdOr* I, 49).

Sempeques, V. *sambeca*

SEMPRE, del ll. *SĒMPER* id. □ 1.ª doc: orígens (*Hom*)

«Cel om à caritat en si a cui és pus car --- Déu e l'espírit d'om, qui ja *sempre* durarà, e totes altres coses temporals periran», *Hom*, 1v21. A penes cal dir que el mot conservà constantment el sentit que tenia en llatí 'en tot temps', que és el que acabem de veure

en les *Homilies*; i se'n podrien trobar altres testimonis medievals, per bé que a l'E. Mj. li féu forta concurrència en aquest sentit *tostemps* (veg. *TOT*) i llavors es troba més sovint *sempre* en el sentit de 'tot seguit, immediatament': això fa, per una banda, que els lexicògrafs han posat poca atenció al significat llatí; i d'altra banda, el mateix desig d'evitar ambigüitats féu també que mentre fou viva l'altra acc. de *sempre*, els escriptors antics donessin certa preferència a l'ús de *tostemps* com a expressió no exposada a equívocs.

Dag dóna testimoni de l'acc. llatina del mot català en el S. xvii, i l'*InoLC*, en el Ross., en doc. de 1626, i un de «*sempre* y quant que s'era posat lo v<e>ia fos» a. 1570. El tenim en textos valencians del S. xv, com el *Colloqui de Dames*: «Sab Déu que entorn me va / dels anys ha tres: / *sempre* -m parla de diners / per fer-me sua; / al cor li fassa mala bua / si -m abelleix» (v. 312); «*sempre* adv. semper, *usque-quake*», Busa-N. 1507.

²⁰ El pas al sign. de 'immediatament, de seguida' es comprèn com una evolució de la idea de 'sense interrupció, continuament', i en efecte veiem algunes vegades, en docs. no menys antics, que *sempre* pogué aplicar-se així mateix al passat: un passat tan immediat com el futur de *sempre* 'tot seguit': així en un doc. de l'a. 1300, escrit per un informador dels defensors del nostre país: «--- me diz --- que un seu amic era *sempre* vengut de Granada, e ---» (*BABL* III, 201).

³⁰ Altrament, *sempre* 'tot seguit' apareix també des dels orígens literaris: «Aquest ceg --- dix: —Séner ---, si a tu platz, que veja!—. Et enaprés d'aicò, N Sr. posà la sua beneïta mà sobre ls uls del ceg e, *sempre*, él vit», «N. Sr. li ac mercé aital com él la demandà, qar él li quis vezer, e él vit *sempre*», *Hom*, 4r2, 4r20.

«Ela no parlà --- tro que hac jagut ab ela, e en aque-la vegada empre<n>yà-la d'un fil. La dona era molt sàvia e certa, e *sempre* conec que era preys e descubrí s al rey ---. —Sapiats per veritat que, segons que yo creu, que yo m són feyta preys en aquesta hora: e fets escriure la nuyt e la hora, que axí ho trobarets», Desclot (§ 4, *NCl* II, 24 22; Buchon, 571): es pot comentar que aquí la idea és encara bastant la del mot llatí, tot arribant a la del cat. antic: la reina Maria de Montpeller, en l'engendrament meravellós de Jaume I, està fonament convençuda, des del primer moment, i en forma constant, que ha d'haver concebut: i cuita a fer-ho notar al seu marit, que no tenia tractes amb ella, a fi que prengui nota que la còpula ha estat amb ella i no pas amb l'amant, com li havien donat entenent, no fos que el rei després dubtés de la legitimitat.

És sabut que l'acc. 'de seguida' és freqüent en la *Crònica* de Jaume I (cites en el *Dag*), en la del Cerimoniós, en el *Boeci* (en la *Filla del rei d'Hongria* (cites en *InoLC*) etc. Més encara: «daren-li ab una lança --- que passà a l'altra part --- així que *sempre* cahec ---» 1295 (CaCandi, *MischCat.* II, 186, més text ací, II, 916b3); «*sempre* que fo canonge desià la mort del bisbe qui l'ac feyt canonge, car viàres li era que, après la mort del bisbe, ell fos elet a bisbe», Llull